

Dyslexieprotocol Sondervick College

2021 – 2025

Het Sondervick College is een school voor vmbo, mavo, havo en vwo. De begeleiding dient vooral binnen de klas gerealiseerd te worden, begeleiding van dyslexiecoaches is mogelijk. Op het Sondervick College vinden we het belangrijk dat leerlingen met dyslexie het onderwijs kunnen volgen dat aansluit op hun capaciteiten. In het dyslexiebeleid van het Sondervick College ligt de nadruk op het begeleiden, faciliteren en dispensereren. Het dyslexiebeleid doet recht aan de verschillen tussen leerlingen. Leerlingen worden ondersteund door actieve en preventieve begeleiding. De begeleiding van leerlingen met dyslexie is vastgelegd in het onderstaande beleid.

Dyslexiecoaches:
Eli Smolders (vmbo/mavo),
Fenna Welling (havo/vwo)

Juni 2021

Inhoudsopgave

1. Doelen	3
2. Wat is de doelgroep & wat is dyslexie?.....	3
2.1 Wat is de doelgroep?	3
2.2 Wat is dyslexie?	3
3. Welke begeleiding krijgen dyslectische leerlingen?.....	4
3.1 Basisarrangement: compenserende faciliteiten	4
3.2 Buiten het basisarrangement: extra compenserende faciliteiten	4
3.3 Buiten het basisarrangement: remediërende faciliteiten	5
3.4 Buiten het basisarrangement: dispenserende maatregelen.....	5
3.4.1 Dispensatie in de onderbouw vmbo, mavo, havo, vwo	5
3.4.2 Dispensatie onderbouw vmbo kader	6
3.4.3 Procedure dispensatie bovenbouw havo	6
3.4.4 Procedure dispensatie bovenbouw vwo	6
4. Wat is de rol van verschillende betrokkene?	7
4.1 Rol van de dyslectische leerling.....	7
4.2 Rol van de ouders van dyslectische leerling.....	7
4.3 Rol van de mentor	7
4.4 Rol van de vakdocenten	7
4.5 Rol van de dyslexiecoach.....	7
5. Stroomschema.....	9
6. Bijlages.....	10

1. Doelen

- Dyslectische leerlingen kunnen een opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn;
- Dyslectische leerlingen kunnen omgaan met hun dyslexie
- Vergroten van functionele lees- en schrijfvaardigheid van dyslectische leerlingen, zo nodig met hulpmiddelen.

2. Wat is de doelgroep & wat is dyslexie?

2.1 Wat is de doelgroep?

De dyslectische leerling: de leerling die in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring. Het Sondervick college accepteert elke verklaring die door een BIG-geregistreeerde GZ-psycholoog of orthopedagoog-generalist, die verbonden is aan een erkende en valide praktijk of instelling.

In het onderzoek naar dyslexie moet het volgende expliciet omschreven zijn:

- a) Welke ernstige belemmeringen de leerling ondervindt bij het volgen van onderwijs of bij het functioneren in de samenleving.
- b) Welke concrete maatregelen, faciliteiten, materialen en begeleidings- en behandelingsvormen voor de leerling noodzakelijk zijn en welke extra inspanning door de leerling zelf geleverd moeten worden.

Een dyslexieverklaring uit het buitenland is in principe ongeldig in Nederland.

2.2 Wat is dyslexie?

In Nederland worden er twee definities van dyslexie gehanteerd:

- 1. Definitie van Stichting Dyslexie Nederland (SDN): Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.**

De Stichting Dyslexie Nederland spreekt van dyslexie als er sprake is van een achterstand en van didactische resistentie. Dat betekent dat:

De beheersing van het lees- en/of spellingniveau (accuratesse en/of vlotheid) significant onder het niveau ligt dat vereist is in de (onderwijs)situatie) waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheden kan worden bedoeld in het basis- of voortgezet onderwijs. En dat ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden (primair onderwijs) of gedurende een periode in het voortgezet onderwijs, de problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijven bestaan.

- 2. Definitie uit het Protocol Dyslexie Diagnostiek & Behandeling: Dyslexie is een specifieke lees- en spellingstoornis met een neurologische basis, die wordt veroorzaakt door cognitieve verwerkingsstoornissen op het raakvlak van fonologische en orthografische taalverwerking.**

Deze specifieke taalverwerkingsproblemen wijken proportioneel af van het overige cognitieve en met name taalverwerkingsprofiel en leiden tot een ernstig probleem met het lezen en spellen van woorden ondanks regelmatig onderwijs. Dit specifieke lees- en spellingprobleem beperkt in ernstige mate een normale educatieve ontwikkeling, die op grond van de cognitieve vaardigheden geïndiceerd zou kunnen worden. Deze tweede en laatste definitie is toegevoegd in verband met de vergoedingsregeling dyslexie voor het basisonderwijs.

Meer toelichting over de verklaringen van dyslexie en hoe dyslexie gesignaleerd wordt, is te vinden in het aanvullend schrijven.

3. Welke begeleiding krijgen dyslectische leerlingen?

Er zijn vier soorten maatregelen die kunnen worden genomen. Compenserende, dispenserende en sociaal-emotionele maatregelen, zijn vormen van ondersteuning die elke docent moet kunnen bieden. Remediërende maatregelen kunnen alleen in uitzonderlijke gevallen ingezet worden. Over de begeleiding binnen de klas is een aanvullend document gemaakt waarin adviezen staan beschreven voor meer (vak)specifieke ondersteuning.

3.1 Basisarrangement: compenserende faciliteiten

Er zijn compenserende faciliteiten die elke dyslectische leerling krijgt, het zogenaamde basisarrangement. Het zijn faciliteiten voor begeleiding en ondersteuning in de klas. Het basisarrangement bestaat uit de volgende maatregelen:

- Om te voorkomen dat leerlingen met name bij de talen in de onderbouw onevenredig veel op spelling beoordeeld worden, zullen moderne vreemde talen voor alle leerlingen vanaf het eerste leerjaar ook op diverse andere onderdelen getoetst worden zoals begrijpend lezen, spreekvaardigheid en luistervaardigheid. Spelling is een onderdeel van de vaardigheden.
- Om interferentie tussen twee vreemde talen te voorkomen, mogen er in principe géén twee toetsen voor vreemde talen op één dag gegeven worden
- Toetsen worden standaard afgenomen in lettertype Arial, groot pnt 12 op A4 papier.
- Het coulant beoordelen van spelling. Er geldt voor alle docenten dat er een maximum gehanteerd wordt voor de spelling, spelfouten (met uitzondering van regelfouten) tellen voor 50% ten opzichte van fouten gemaakt door niet-dyslectische leerlingen.
- Extra tijd: bij alle toetsen en alle vakken, inclusief schoolexamens, betekent dat een verlenging van 20% met een maximum van een half uur.
- Alle dyslectische leerlingen kunnen gebruik maken van de licentie voor Claroread. Deze licentie wordt kosteloos beschikbaar gesteld door de school, zolang de leerling op het Sondervick College zit. Voor het gebruik van Claroread is een handleiding beschikbaar, te vinden op de site van het Sondervick College. Indien leerlingen hulp nodig hebben bij het downloaden kunnen zij terecht bij de laptopdokter of ICT.

3.2 Buiten het basisarrangement: extra compenserende faciliteiten

Deze faciliteiten worden toegekend door de dyslexiecoach of ondersteuningscoördinator. Deze worden op de dyslexiepas genoteerd.

Faciliteiten kunnen zijn:

- De leerling krijgt de mogelijkheid om (naast) een schriftelijke toets ook een voorgelezen of mondelinge toets te doen. De planning hiervan wordt in overleg met de vakdocent bepaald en de verantwoordelijkheid ligt hiervoor bij de leerling.
- Vrijstelling van onvoorbereide voorleesopdrachten in de klas.
- Vrijstellen van overnemen van dictaten en bordaantekeningen. Een leerling heeft zelf de verantwoordelijkheid om de bordaantekeningen op een andere manier te ontvangen/over te nemen (bijv.: de presentatie van de docent krijgen, het schrijfwerk overnemen van een medeleerling, het controleren van de gemaakte aantekening door de docent).

- Het gebruik maken van luisterboeken en/of boeken met een vergroot lettertype. Een verfilming van een boek bekijken i.p.v. lezen/luisteren van een boek is niet toegestaan.
- Gebruik maken van het spraakprogramma Claroread bij het maken van toetsen.
- Een laptop kan worden gebruikt (in combinatie met Claroread) voor het typen (handschrift), controleren (spelling) en teruglezen (vergroot) van een tekst.
- Aanpassingen bij schoolexamens. Het aantal toetsen per vak en de te toetsen leerstof ligt vast in het PTA. Hierop kan voor een dyslectische leerling géén uitzondering gemaakt worden. De wijze waarop één of meer onderdelen van het schoolexamen worden afgenomen, kan worden aangepast aan de behoeften van de leerling. De ouders dienen hiertoe een verzoek in bij de manager onderwijs. Ook bij schoolexamens heeft elke leerling recht op extra tijd.

3.3 Buiten het basisarrangement: remediërende faciliteiten

De school streeft ernaar de leerlingen met dyslexie optimaal te begeleiden maar kan geen individuele remedial teaching aanbieden. Vakdocenten zijn op de hoogte van de problematiek en handelen volgens de gemaakte afspraken, zie 'Handleiding: Begeleiding en ondersteuning dyslectische leerling voor vakdocenten'. Daarnaast streeft de school ernaar om nieuwe ontwikkelingen, waaronder software, aan leerlingen ter beschikking te stellen. Wij streven er naar om alle docenten bekend te laten zijn met de mogelijkheden van de hulpmiddelen die de leerlingen mogen gebruiken.

In leerjaar 1 wordt er tevens een training 'leren leren voor leerlingen met dyslexie' gegeven door de dyslexiecoaches. Onderdelen van deze cursus zijn het installeren van en werken met Claroread, de dyslexiepas en het leren leren.

3.4 Buiten het basisarrangement: dispenserende maatregelen

Dyslectische leerlingen zullen vooral voor de talen dispensatie willen hebben. De wet biedt daarvoor slechts beperkte ruimte en dan alleen nog maar voor de vakken Frans en Duits. Er is een verschil in mogelijkheden tussen onderbouw en bovenbouw en, in de bovenbouw, tussen mavo, havo en vwo.

Bij aanvragen voor dispensatie volgt de school het advies van het College voor Toetsing en Examens, getiteld "Kandidaten met een beperking".

3.4.1 Dispensatie in de onderbouw vmbo, mavo, havo, vwo

Vrijstelling voor de moderne vreemde talen is niet mogelijk (zie [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 21, eerste lid](#)). De school heeft wel de vrijheid om een eigen invulling te geven aan de moderne vreemde talen. Die vrijheid is voor het vak Engels, dat zonder uitzondering een verplicht examenvak is voor alle leerlingen, kleiner dan voor de andere talen.

Uitgangspunt is dat alle leerlingen tot en met de derde klas havo en vwo en de tweede klas vmbo en mavo het reguliere programma voor de drie moderne vreemde talen volgen. Slechts in uitzonderlijke gevallen kan er in de derde klas havo/vwo en de tweede klas vmbo/mavo een aanpassing van het programma voor Frans en Duits plaatsvinden.

Het gaat dan om de leerlingen die buiten het basisarrangement vallen vanwege complexe dyslexie. Deze groep leerlingen kan aanpassingen in het programma krijgen als voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

1. Uit het leerlingenvolgsysteem (LOVS) moet blijken dat de leerling het passende onderwijsniveau volgt.
2. Het onderzoeksrapport, de resultaten van de externe begeleiding, de cijfers voor de talen en de ervaringen met beide talen in klas 1 en 2 wijzen uit dat het

- onmogelijk is goede resultaten te behalen. Ook het sociaal-emotioneel welzijn van de leerling en diens toekomstperspectief mogen daarbij worden meegewogen .
3. De inzet en werkhouding van de leerling bij Frans en Duits zijn gedurende langere tijd goed geweest.
 4. De vakdocenten kunnen aantonen dat zij de desbetreffende leerling ondersteuning (beschreven in aanvullend document: handleiding: begeleiding en ondersteuning dyslectische leerlingen voor docenten) hebben geboden.
 5. De leerling accepteert dat hij in de bovenbouw mavo, havo en vwo geen Frans en/of Duits meer kan volgen.

NB. Het cijfer voor Frans en Duits in klas 1 en 2 is een reëel cijfer. Wanneer het duidelijk is dat de leerling voor extra faciliteiten in klas 3 in aanmerking kan komen, wordt er overleg gevoerd tussen vakdocent, mentor, manager onderwijs en dyslexiecoach om te kijken welke aanpassingen er voor Frans of Duits gedaan kunnen worden.

3.4.2 Dispensatie onderbouw vmbo kader

Vrijstelling voor een moderne vreemde taal is niet mogelijk. In de eerste twee leerjaren van vmbo kader is Frans en/of Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht. Scholen mogen op het vmbo kader zelf kiezen welke van deze twee wordt aangeboden, het kan ook zijn dat zowel Frans als Duits aangeboden worden. Indien zowel Frans als Duits worden aangeboden is er vrijstelling voor Frans of Duits mogelijk. Als er slechts één taal wordt gegeven, kan er géén vrijstelling worden gegeven. Een uitzondering kan worden gemaakt voor leerlingen die doorstromen naar de basisberoepsgerichte leerweg (zie [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22](#), eerste lid).

Wel kan de school in de eerste twee leerjaren van het vmbo zelf invulling geven aan het onderwijs in die tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor de moderne vreemde talen). Wanneer het duidelijk is dat een leerling in aanmerking kan komen voor een aangepast programma, wordt er overleg gevoerd tussen de vakdocent, mentor, manager onderwijs en dyslexiecoach om te kijken welke aanpassingen er gedaan kunnen worden.

3.4.3 Procedure dispensatie bovenbouw havo

Een tweede moderne vreemde taal is op havo alleen in het profiel Cultuur & Maatschappij verplicht. Ontheffing daarvan mag volgens de wet niet gegeven worden. De dyslectische leerling die geen 2^e moderne vreemde taal wil volgen, zal dus voor een van de drie andere profielen moeten kiezen.

3.4.4 Procedure dispensatie bovenbouw vwo

Leerlingen op het vwo moeten verplicht Frans of Duits volgen. Dyslectische leerlingen kunnen daarvoor dispensatie krijgen, indien dit in de dyslexie-verklaring wordt aanbevolen. Daarnaast kan op schriftelijk verzoek van de ouders dispensatie verleend worden indien de in artikel 26-E van het inrichtingsbesluit vwo genoemde voorwaarde van toepassing is (zie [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26E](#)). Dit betekent dat betreffende leerling van de betrokken rapportvergadering vwo 3 of 4 een duidelijk vwo-advies krijgt, zich goed voor de taal ingezet heeft, maar dat het aannemelijk is dat het resultaat voor de taal het succesvol afsluiten van de opleiding in de weg zou staan.

Leerlingen die dispensatie krijgen, moeten wel een vervangend (keuze)vak volgen. Dispensatie kan vanaf Atheneum 4 verleend worden door de manager onderwijs.

Het inrichtingsbesluit vwo biedt in artikel 26-E ook ruimte om niet-dyslectische leerlingen in de natuurprofielen vrij te stellen voor de tweede moderne vreemde taal. Als voorwaarde wordt door de school ook hier gesteld dat uit een verklaring van een deskundige een zodanig ernstig probleem met taal blijkt, dat de kansen van de leerling om een voldoende te halen

voor de tweede moderne vreemde taal erg klein zijn. Daarnaast dient de leerling zich naar het oordeel van de rapportvergadering voldoende voor de taal te hebben ingezet.

4. Wat is de rol van verschillende betrokkene?

4.1 Rol van de dyslectische leerling

De leerling:

- ... is gemotiveerd. Er wordt verwacht dat hij zich inzet voor zijn schoolwerk, zowel binnen de les als thuis bij het maken van het huiswerk. Dit laatste zal meer tijd kosten dan bij een gemiddelde leerling, dit is echter een deel van de 'beperking' waarmee een dyslectische leerling mee om moet leren gaan.
- ... weet waar hij recht op heeft, denkt actief mee aan oplossingen en is medeverantwoordelijk gedurende de schoolloopbaan over de invulling van de begeleiding.
- ... neemt de aandachtspunten, zoals vermeld op de achterkant van de pas, serieus en past deze toe.

4.2 Rol van de ouders van dyslectische leerling

De ouders zijn verantwoordelijk voor ...:

- ... het aanleveren van de dyslexie verklaring, inclusief onderzoeksverslag zodat de school gebruik kan maken van de handelingsadviezen.
- ... betrokkenheid bij hun kind en de geboden begeleiding. De dyslexiecoach zal ouders, indien nodig, adviseren op welke manier zij hun kind bij het leerproces kunnen ondersteunen. Van de ouders wordt verwacht dat zij actief meedenken over oplossingen en voldoende communiceren over de geboden begeleiding thuis.
- ... het aanvragen van extra faciliteiten, zoals dispensatiebovenbouw en/of hun kind ondersteunen bij het gebruik van gesproken boeken/Claroread.

4.3 Rol van de mentor

De mentor ...:

- ... is het eerste aanspreekpunt voor de begeleiding van de leerling op school.
- ... kan vragen of signalen doorgeven aan ouders/vakdocenten/dyslexie coach.
- ... kan de dyslexiecoach om advies vragen.
- ... bewaakt de kwaliteit van de gemaakte afspraken en ziet toe op de naleving daarvan en informeert de betrokkenen over de voortgang.

4.4 Rol van de vakdocenten

De vakdocent...

- ... biedt de leerling de faciliteiten die op de dyslexie pas staan.
- ... biedt de beschreven ondersteuning uit het document 'Handleiding ondersteuning en begeleiding dyslectische leerlingen' aan.
- ... helpt de leerling hoe een toets voorbereid kan worden.
- ... helpt de leerling bij het plannen van de toetsen.

4.5 Rol van de dyslexiecoach

De dyslexie coach ...:

- ... waarborgt de continuïteit en kwaliteit van de zorg aan dyslectische leerling.
- ... kan een dossieranalyse maken van het OKR.

- ... kan een analyse-onderzoek doen van het OKR en/of LVS en een advies geven aan mentor/ouders.
- ... kan indien noodzakelijk geacht wordt, taaltesten afnemen. Bijv. omdat de dossieranalyse geen duidelijk uitsluitsel geeft.
- ... verzorgt dyslexie-passen voor leerlingen met een dyslexieverklaring.
- ... coacht en ondersteunt de dyslectische leerling.
- ... evalueert jaarlijks met de leerlingen in de onderbouw de dyslexie pas.
- ... zoekt samen naar oplossingen bij allerlei problemen (bijv. sociaal- emotionele problemen, acceptatieproblemen, het 'leren leren', etc.).
- ... houdt het document 'handleiding: ondersteuning en begeleiding dyslectische leerlingen voor docenten' levend en actueel (deze kan opgevraagd worden bij de dyslexiecoaches)
- ... functioneert als vraagbaak voor docenten, mentoren, leerlingen en ouders.

5. Stroomschema

1. Dyslectische leerling wordt aangemeld op het Sondervick College.

2. Bij voorkeur is er, na aanmelding, contact met ouders tussen mentor/dyslexiecoach over aandachtspunten voor de begeleiding en het maken van de eerste afspraken.

3. De leerling wordt geplaatst op het juiste niveau.

4. In de brugklas (en in leerjaar 2 indien nodig) wordt er een cursus 'Leren leren met dyslexie' aangeboden.

5. De dyslexiecoach gaat bij aanvang van het nieuwe schooljaar of na het volgen van de 'leren leren met dyslexie' in gesprek met de leerling om de faciliteiten te bespreken en een dyslexiepas aan te maken (/aan te passen).

6. De dyslexiecoach maakt een nieuwe dyslexiepas aan voor de dyslectische leerling.

7. Er vindt regelmatig evaluatie en bijstelling plaats van de geboden dyslexiebegeleiding door de dyslexiecoach en vakdocenten en de faciliteiten.

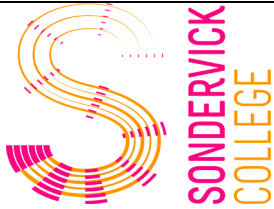

8. Aan het einde van een schooljaar of aan het begin van het nieuwe schooljaar wordt er samen gekeken of er aanpassingen gemaakt moeten worden op de

6. Bijlages

Bijlage: Voorbeeld van mogelijke notities die, in overleg met de leerling, genoteerd kunnen worden op de pas. ● = vast gegeven [basisarrangement] ○ = keuzemogelijkheid.

<p><u>Dyslexiepas:</u> [voorkant]</p>		
<p>Naam:</p> <p>Uitgereikt op:</p>		
<p><u>Ik heb recht op:</u></p> <p><i>Bij toetsing:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Extra tijd ○ Extra mondelinge overhoringen ● Spelfouten aangepast beoordelen. [alleen in de onderbouw] <p><u>U kunt mij helpen door:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ mij geen onvoorbereide voorleesbeurt te geven bij MVT. ○ mij gebruik te laten maken van een woordenboek bij het lezen van lange teksten. ○ het controleren van mijn aantekeningen. ○ mij vooraan te laten zitten in de klas. 	<p><i>Het gebruik van hulpmiddelen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Gebruik van spraakprogramma ● Gebruik van gesproken boeken ○ Spellingcontrole ○ Laptop <p><i>Huiswerk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Dient op het bord geschreven te worden. ● Opgeven van proefwerk, minstens 1 week van te voren. ● Maximaal 2 [leer] proefwerken op één dag 	

<p>Dyslexiepas Sondervick College [achterkant]</p>	
<p><u>Verplichtingen/ aandachtspunten :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ik probeer met de vakken en opdrachten die ik goed kan, goede cijfers te halen. ● Ik leg dit pasje zichtbaar op tafel. ● bij proefwerken en schriftelijk werk zet ik een duidelijke D op mijn werk. <p>○ ik vraag, indien nodig ome hulp, extra tijd en/of andere toetsmogelijkheden [mondeling].</p> <p>○ ik lees aandachtig en als ik niet weet waar de tekst over gaat, <u>kijk</u> en lees ik opnieuw.</p> <p>○ ik controleer of ik iets vergeten ben, vóór ik mijn werk inlever.</p> <p><u>Huiswerk:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ik zorg voor goede aantekeningen. ○ ik schrijf mijn huiswerk goed op in mijn agenda. ○ ik plan mijn werk. ○ ik doe elke dag iets, stel niet uit, als het nodig is werk ik vooruit. ○ ik werk niet overdreven lang. ○ ik maak aantekeningen tijdens het huiswerk maken/ ik noteer de vragen. 	<p>Handtekening Leerling:</p> <p>-----</p> <p>Handtekening dyslexiecoach:</p>